

Eugenika – biopolityka – państwo

Z historii europejskich ruchów eugenicznych
w pierwszej połowie XX w.

POD REDAKCJĄ

Magdaleny Gawin i Kamili Uzarczyk

TLUMACZENIE TEKSTÓW

Kamila Uzarczyk

Wydawnictwo Neriton

Instytut Historii PAN

Warszawa 2010

Spis treści

Magdalena Gawin, <i>Eugenika peryferii w pierwszej połowie XX w. w kontekście polskim</i>	7
---	---

I. Teoria eugeniczna w kontekście międzynarodowym

Marius Turda, <i>Eugenika negatywna w Europie przed 1933 r.</i>	29
Paul Weindling, <i>Krytycy, komentatorzy i przeciwnicy eugeniki 1880–1950</i>	49

II. Rasa i eugenika – narodowe recepcje eugeniki

Christian Promitzer, <i>Zagadnienie degeneracji i początki eugeniki w Bułgarii (1900–1929)</i>	65
Francesco Cassata, <i>Eugenika i rasizm biologiczny w propagandzie faszystowskiej „La Difesa della razza” (1938–1943)</i>	75
Richard Cleminson, <i>Anarchistyczny ruch robotniczy oraz recepcja neomaltuzjanizmu i eugeniki na Półwyspie Iberyjskim</i>	93
Björn Felder, <i>„Higiena dziedziczności” – rasa, naród i psychiatria na Łotwie w latach 1937–1944</i>	105

III. Eugenika i seksualność

Herwig Czech, <i>Seksualność pod nadzorem: choroby weneryczne i prostytutka w Wiedniu w latach II wojny światowej</i>	121
Sylwia Kuźma-Markowska, <i>Przemoc czy „wyraz wolności”? Dobrowolna i przymusowa sterylizacja w historii polskiej działalności na rzecz regulacji urodzeń</i>	137

IV. Eugenika i nauka

Gergana Mircheva, <i>Bułgarska psychiatria i sądownictwo w walce z patologiami społecznymi: przyczynek do rozwoju idei eugeniki (1896–1944)</i>	157
Despina Karakatsani, <i>Opieka nad dzieckiem i eugenika w Grecji u progu XX w. (1900–1936)</i>	175

William de Jong Lambert, <i>Przyczynek do myśli eugenicznej i tyssenizmu w polskiej biologii okresu międzywojennego i w latach powojennych</i>	187
--	-----

V. Eugenika w kręgach mniejszości narodowych

Tudor Georgescu, <i>Zamach na optymizm. Saksoński dyskurs eugeniczny w rumuńskiej Transylwanii w latach międzywojennych</i>	207
---	-----

Kamila Uzarczyk, <i>„Mojżesz jako eugenik”? Recepcja idei eugeniki wśród lekarzy żydowskich w międzywojennej Polsce</i>	221
---	-----

Notki o autorach	235
----------------------------	-----

Koncepcja wystawy: „Eugenika. Walka ze Zwyródnieniem Rasy” . . .	239
--	-----

Wystawa: „Eugenika. Walka ze Zwyródnieniem Rasy”	242
--	-----

Ilustracje

„... w wielu krajach dzieje eugeniki oraz jej rozmaitych uwarunkowań i konsekwencji budzą od dłuższego czasu duże zainteresowanie historyków. W badaniach, które są obecnie prowadzone, zwraca się uwagę na kilka podstawowych aspektów tematyki eugenicznej: patrzy się na nią z punktu widzenia historii nauki, w tym zwłaszcza medycyny i dziedzin pokrewnych, z punktu widzenia ideologii i społecznych wyobrażeń, z perspektywy historii społecznej – by wymienić tylko najważniejsze sposoby traktowania tych zagadnień. [...] Referaty, przygotowane przez autorów różnej narodowości i traktujące o przedsięwzięciach eugenicznych w różnych krajach stoją na wysokim poziomie i mogą stanowić dobry punkt wyjścia do bardzo potrzebnych analiz porównawczych [...]. Nie są to w żadnym razie wąsko ujęte przyczynki; teksty, chociaż odnoszą się do konkretnych, szczegółowo rozpatrywanych zjawisk i wydarzeń, otwierają przed czytelnikiem szerszą perspektywę, przybliżając go do zagadnień, które kształtowały oblicze minionego stulecia”.

Prof. dr hab. Tomasz Kizwalter, Uniwersytet Warszawski
(fragment recenzji wydawniczej)

„Wyjątkowo kreatywna wystawa, będąca wkładem do historii eugeniki. [...] Jestem wdzięczny za bilingwiczny polsko-angielski tekst i mam nadzieję na międzynarodową prezentację wystawy. To jest naprawdę ważny aspekt filozofii historii, zupełnie nieznan, który podnosi liczne kwestie dotyczące przeszłości i teraźniejszości. Uważam, że wystawa jest odważna i porusza wiele kwestii z dziedziny politycznej filozofii, religii, etyki, kwestii rasowych, jak również seksualności. Zwraca uwagę dział dotyczący eutanazji ze względu na uwzględnioną dokumentację indywidualnych losów ofiar [...]. Jestem wdzięczny za stworzenie mi okazji zobaczenia imponującej i skłaniającej do myślenia wystawy w tak ciekawej stylistyce”.

Prof. Paul Weindling, Oxford University Brooks
księga wpisów z wystawy „Eugenika. Walka ze Zwyrrodnieniem Rasy”